

I 2008 reiste 14 norske student- og ungdomsorganisasjoner til Vest-Sahara for å lære om hvordan saharawiene lever under marokkansk okkupasjon. Her er inntrykkene vi fikk med oss hjem.

Vest-Sahara: Afrikas siste koloni

En 2200 kilometer lang mur deler Vest-Sahara i to. Forsvarsverket er bevoktet med 160 000 soldater.

Rett til Vest-Sahara

Å avdekke hva som egentlig foregår inne i de okkuperte områdene i Vest-Sahara er en vanskelig øvelse. Journalister og utenlandske offisielle delegasjoner nektes normalt innreisetillatelse av marokkanske myndigheter. Representanter fra den norske ambassaden i Rabat har sammen med svenske og finske kolleger tre ganger forsøkt å sende diplomatiske delegasjoner til Vest-Sahara, men Marokko nekter dem hver gang.

Journalister som ber om pressevisum ved den marokkanske ambassaden i Oslo får avslag på sine søknader hvis ambassaden mistenker at de skal skrive om Vest-Sahara-konflikten. Pressefolk fra både norske og internasjonale medier har blitt kastet ut av Vest-Sahara og Marokko for å ha kontakt med saharawier eller andre som er kritiske til okkupasjonen.

Saharawiske menneskerettighetsaktivister fratras jevnlig passene sine, eller nektes utreise fra Vest-Sahara og fra Marokko. Marokko sperrer tilgangen til viktige internettsteder som omhandler Vest-Sahara, og overvåker og pågriper saharawier som arbeider ved internettkafeer i de okkuperte områdene. Avisene i Marokko sensureres i Vest-Sahara-saken, og telefontrafikken avlyttes.

Vest-Sahara er i dag et stengt område. Det er et skrikende behov for informasjon om hvordan saharawiene har det under marokkansk okkupasjon. Saharawiene trygler om utenlandske besøk for at verdenssamfunnet kan få innsyn i hva slags overgrep som foregår og for at deres stemme skal bli hørt.

Siden offisielle delegasjoner blir avvist, er det viktig at andre norske grupper reiser dit uten at det er i offisiell sammenheng.

I løpet av 2008 reiste 30 nordmenn fra 14 hovedsakelig student- og ungdomsorganisasjoner rundt i Marokko og Vest-Sahara for å lære om konflikten. Vi reiste som turister, i små grupper på 2, 3, 4 personer, men likevel var alle under streng overvåkning fra marokkansk politi.

I dette heftet forteller vi hva vi opplevde.

Bak heftet står:

- Arbeidernes Ungdomsfylking
- Counteract TV
- Fremskrittspartiets Ungdom
- Industri og Energis Ungdomsutvalg
- Kristelig Folkepartis Ungdom
- Norsk Målungdom
- Norsk Studentunion
- Rød Ungdom
- Senterungdommen
- Sosialistisk Ungdom
- Studentenes og akademikernes internasjonale hjelpefond (SAIH)
- Støttekomiteen for Vest-Sahara
- Unge Høyre
- Unge Venstre

Layout: Lena Nedland, PETROmedia as – med støtte fra Fagforbundet Industri Energi.

PETROmedia as

Afrikas siste koloni

Ungdommene fra Vest-Sahara er frustrerte. FN sier de har rett til et selvstendig hjemland, men Marokko nekter å gi slipp på landområdet.

Ungdommene får ikke danne organisasjoner for å fremme sin sak, for organisasjoner i Vest-Sahara er forbudt. De får heller ikke lov til å demonstrere. De får ikke gjenhør for sin sak i mediene. Veldig få marokkanske eller utenlandske journalister er interessert i å skrive om konflikten. Saharawiske medier i de okkuperte områdene finnes ikke.

Hvis de trosser okkupasjonsmyndighetene, settes de under overvåkning. Mange blir pågrepet og banket opp av politiet fordi de har "gale" meninger. Andre ungdommer opplever at straffen for deres aktivisme rettes mot søskenene eller foreldrene. Er de heldige å ha en jobb, kan myndighetene sørge for at de mister den.

Alle andre tidligere kolonier i Afrika har fått sin frihet. Bare ikke Vest-Sahara. Landet behandles derfor av FN som et uløst kolonispørsmål.

Konflikten om Vest-Sahara startet i 1975, da marokkanske styrker rykket inn i området. Det hadde lenge ligget i kortene at Vest-Sahara skulle bli

selvstendig etter nesten hundre år spansk kolonitid. Men istedenfor å bli selvstendig, ble området okkupert av Marokko før Spania forlot det. FN fordømte inntoget.

Under et regn av bomber, flyktet de fleste saharawiene østover. De slo seg ned i flyktningleirer sørvest i Algerie. Der lever omkring 165.000 saharawier fortsatt. De aller fleste saharawiske ungdommene bor faktisk ikke i sitt eget hjemland. Enten har de vokst opp i flyktningleirene i Algerie, eller de har selv flyktet fra diskrimineringen, til Europa. Dette heftet handler om saharawiene som ble igjen i de okkuperte områdene.

Marokkanske styrker møtte uventet mye motstand fra saharawiene. Allerede da Vest-Sahara var en spansk koloni, hadde de organisert seg under frigjøringsbevegelsen Front Polisario. Etter 16 år med væpnet konflikt inngikk Marokko og Polisario en våpenhvileavtale i 1991. Ifølge avtalen skulle det gjennomføres en folkeavstemning i Vest-Sahara i 1992 om hvorvidt landet skulle bli selvstendig eller innlemmes i Marokko. En FN-operasjon ble opprettet for å overvåke våpenhvilen og sikre at folkeavstemningen skulle finne sted.

Seksten år senere har den ennå ikke blitt avholdt.

Marokko har viktige allierte. Blant dem finner man Frankrike og USA, som forsvarer Marokko hver gang situasjonen i Vest-Sahara taes opp i Sikkerhetsrådet. Til nå har få stater ønsket å kritisere Marokkos støttespillere for den uforbeholdne støtten.

og gass befinner seg i farvannene utenfor kysten av landet. Både norsk og internasjonalt næringsliv samarbeider med marokkanske myndigheter i de okkuperte områdene. Denne støtten er med å legitimere og finansiere den kostbare okkupasjonen.

Den vedvarende konflikten er til avgjørende hinder for stabilitet, utvikling og økonomisk integrasjon i Nord-Afrika. Det er hovedsakelig på grunn av konflikt om okkupasjonen av Vest-Sahara at Maghreb-unionen aldri har kommet i gang, og at Marokko ikke er med i den Afrikanske Union. Mangelen på samarbeid mellom Marokko og Algerie gjør det vanskeligere å bekjempe terrorisme i regionen.

I tillegg fører det til at Vest-Sahara fortsetter å være en hovedfartsåre for migrasjon til Europa. EU samarbeider med marokkanske okkupasjonsmyndigheter i Vest-Sahara for å stanse migrasjonen. I seg selv er dette svært kontroversielt. Og i tillegg fungerer det dårlig, for ofte er det militæret selv som står bak eller ser mellom fingrene på den organiserte smuglingen. Ved flere anledninger har marokkanske myndigheter dumpet afrikanske migranter i de marokkanske minefeltene i ørkenen i det okkuperte Vest-Sahara. En avklaring av Vest-Saharas status vil bedre på flere av disse akutte humanitære og politiske problemene.

I Norge er det en økende bevissthet om saharawienes rett til selvbestemmelse over Vest-Sahara, særlig blant ungdoms- og studentorganisasjonene. Denne voksende interessen har dessverre ennå ikke gitt utslag i en kursendring fra norske myndigheter. Norge trekker sjelden eller aldri fram saken i internasjonale fora. Ingen selskaper har fått kritikk for sine aktiviteter av Regjeringen. Behovet for bistand øker i flyktningleirene, men den norske bistanden forblir på stedet hvil.

Vest-Sahara har blant verdens rikeste fosfat- og fiskeforekomster. I tillegg er det mulig at olje

Historie:

- 1884: Vest-Sahara blir spansk koloni
- 1963: FN inkluderer Spansk Sahara (senere Vest-Sahara), på listen over territorier der innbyggerne har rett til selvbestemmelse. FN krever at Spania skal respektere denne retten.
- 1973: Frigjøringsbevegelsen Front Polisario dannes for frigjøring fra Spania.
- 1975: Den internasjonale domstolen i Haag gjentar hva FN har sagt, og fastslår at det er folket i Vest-Sahara som har suverenitet over Vest-Sahara. Domstolen avviser de marokkanske og mauritanske kravene på området. Likevel rykker Marokko og Mauritania inn i Vest-Sahara. Inntoget skjer mens Vest-Sahara fortsatt er spansk. En krig bryter ut med mellom de to nye okkupasjonsmaktene og Polisario.
- 1976: Spania forlater formelt Vest-Sahara, og saharawiene i eksil danner den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republikk.
- 1979: Mauritania trekker seg ut av Vest-Sahara etter å ha blitt slått militært av Polisario. Marokko rykker inn i området som Mauritania tidligere hadde okkupert.
- 1991: Etter en 16 år lang krig, forhandler FN fram en våpenhvile mellom Marokko og Polisario. Betingelsen var at en folkeavstemning om områdets status skulle finne sted i 1992. FN nedsetter en operasjon, MINURSO, for å gjennomføre avstemningen.
- 2004: Etter å ha halt ut tiden i over et tiår, nekter Marokko nå å avholde en folkeavstemning. De møter få internasjonale reaksjoner. Polisario godtar senere at selv marokkanerne skal få stemme i saharawienes folkeavstemning. Selv det er ikke godt nok for Marokko.
- 2008: Snart to tiår har gått siden folkeavstemningen skulle avholdes. Mer enn 100 resolusjoner fra FN har krevd at Vest-Saharas folk må få rett til selvbestemmelse. MINURSO er fortsatt utstasjonert i Vest-Sahara. Overgrepene mot den saharawiske befolkningen vedvarer.

Vest-Sahara

- Den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republikk.
- Areal: 266.000 km².
- Grenser til Marokko i nord, Mauritania i øst og sør og Algerie i nordøst.
- Befolkning: i flyktningleirene 165.000, og i Polisario-kontrollerte områder rundt 30.000. I de okkuperte områdene er det uklart, kanskje 250.000 marokkanske bosettere, og 100.000 saharawier. I tillegg er det rundt 160.000 marokkanske soldater og politi.
- Hovedstad: El Aaiun
- Språk: Hassanya-arabisk
- Naturressurser: Fosfat, fisk og muligens olje.

Sterke inntrykk

“ Det er utenkelig for våre medlemmer å ikke tørre å sove hjemme fordi de er politisk aktive. I Marokko møtes ofte de saharawiske studentene om kveldene for at de skal være flere sammen om noe skjer. Da kan de sove etter tur, slik at noen alltid er våkne”

Ragnhild Næprud, Senterungdommen

“ Fredag. Forfulgt i sentrum av et par politimenn i sivil. Minst én av dem ble med oss hele veien på den 15 timer lange bussturen tilbake til Marrakech.”

Fra notatblokk til Naomi Røkkum, Unge Venstre

“ Vi ble kastet ut av fabrikkene da vaktene tydeligvis fikk greie på hvem vi var. Først hadde de gått med på å slippe oss inn, men etter at de hadde tatt et par telefoner var det visst ikke så aktuelt lenger. Men vi kom oss i det minste inn på havneområdet.”

Ann Ørjebu, Industri og Energis ungdomsutvalg, da delegasjonen hennes skulle lære om den internasjonale fiskeribransjen i Vest-Sahara.

“ Det var tydelig at hjemmet hennes var under observasjon av politi i sivil, og vi ble fulgt etter møtet. Det var det klareste av mange eksempler på det store politi- og militærnærveret i El Aaiún.” *Boye Bjerkholt og Haakon Riekeles, Unge Venstre*

“ Under maten merket vi at noen av mennene gikk fram og tilbake og pratet urolig med hverandre. Til slutt fikk vi vite at området var omringet av marokkansk politi, men at vi ikke skulle være bekymret. De skulle nok få oss trygt ut. Like etter kom et egg fykende inn gjennom vinduet og knuste i taket. En hilsen fra Marokko-tilhengere. De visste nok at vi var der, og de likte det ikke.”

Åsmund Aukrust, AUF

“ I El Aaiún vart vi kjent med den hyggelige saharawiske resepsjonisten på hotellet vårt. Han tilbød seg å kjøre oss ut til ein oase i ørkenen. Vi takka ja og hang med han heile dagen. Rett etter vi vart satt av på hotellet, fekk vi ein telefon. Vår venn var arrestert av politiet og måtte betale 400 dirham i løysepengar. Kvifor? Han hadde vorte observert med oss, 'the bad tourists'.”

Bente Foseide, KrFU og Marianne Bårdsgerde, Unge Høyre

“ Vi hadde fått tak i en sjåfør, men så dukket politiet opp. Da ville han ikke kjøre oss lenger. Heller ikke noen av de andre. Så da plukket sjåførene ut han stakkaren som måtte kjøre oss mot sin vilje. Han svingte lenge rundt og rundt på taxi-plassen for å få slippe å ta oss med, men måtte til slutt bite i det sure eplet. Politiet stilte ham til ansvar for alt vi foretok oss og alt vi gjorde mens han tok oss med dit vi sa vi ville. Da vi var ferdige med vår kjøretur, ble han rundspurt av politiet om hva vi hadde gjort, og de noterte seg alle personopplysningene hans.”

Henrik Fjeldsbø, Industri og Energis Ungdomsutvalg

“ Det var en veldig sterk opplevelse å observere alt på nært hold, og bli overvåket bare du skulle ned og spise frokost på den lokale kafeen. Situasjonen til saharawiene er umulig å forestille seg. Det er rett og slett noe man må observere selv. Det er viktig at nordmenn får muligheten å føle dette på kroppen.”

Mari Røsjø, Rød Ungdom

“ Vi skulle møte en saharawi i Marrakech på onsdagen. Men et par dager før, på søndagen, ble han plutselig pågrepet av politiet på gaten, tatt med ut av byen, bundet fast til et tre, torturert, og tvunget til å tilstå en forbrytelse han beviselig aldri hadde begått. Så møtet vårt – og deler av programmet – gikk dessverre i vasken. Etterpå ble han dømt til to måneders fengsel, og han turte ikke anke av frykt for at dommen skulle bli forlenget. Amnesty International krevde at torturanklagene skulle granskes, det ble de aldri. Og da hans franske kone kom for å besøke ham, kastet de henne ut av landet.”

Viktor Enoksen, Counteract TV

Kasta stein etter Raftopris-vinnar

Ein kveld vart me møtt av ein mann som hastig bad oss fylgja etter han. Han leia oss til ein bakgard og forklarte raskt kva me ville møta der. Me var på veg til huset til menneskerettsaktivisten Sidi Mohammed Daddach, Raftoprisvinnar frå 2002, ein mann som tidlegare har vore fengsla i 24 år. Huset hans fungerte som ein internasjonal møteplass, der journalistar, aktivistar og andre kom og gjekk heile døgeret, for å få informasjon eller rapportera og dokumentera nye overgrep frå politiet. Utanfor flagga eit heime-

laga saharawisk flagg i ein straum-kabel. Like utanfor sto ei gruppe sivilkledd politimenn og laga problem for alle saharawiane som skulle vitja bygningen.

Litt seinare skulle Daddach koma til same møteplass. Men politigjengen utanfor neitta å la han passera, og dytta han i bakken så han svima av. Då vi møtte Daddach nokre timar seinare, hadde han merke på ryggen etter steiner som hadde vorte kasta etter han.

Faksimile fra Bergens Tidende, 17. juni 2008

Utanfor huset vårt stod politiet i sivil og følgde med. Slik såg det ut frå vindauget vårt. Då Daddach skulle forbi denne gjengen, vart han slått i bakken.

-Norske selskaper må slutte å støtte okkupasjonen

Norsk næringsliv støtter Marokko i å plyndre Vest-Sahara i strid med saharawienes ønsker. Den saharawiske menneskerettighetsaktivisten Aminatou Haidar ber selskapene om å holde fingrene fra fatet.

Flere av nordmennene som reiste til okkuperte Vest-Sahara fikk møte Aminatou Haidar. Hun er en av de mest aktive saharawiske menneskerettighetsforkjemperne, og har erfart flere år med fengsling og tortur for sitt arbeid.

Haidar insisterer på at norsk næringsliv må holde seg hjemme, og ikke etablere seg i hennes nabolag.

– Norske selskaper deltar i plyndring av det saharawiske folks ressurser, og må slutte å støtte okkupasjonen, sier Haidar.

Det norske Utenriksdepartementet fraråder all form for utenlandsk næringsvirksomhet i Vest-Sahara, siden det kan bidra til å legitimere okkupasjonen, og mulig støtte opp under folkerettsbrudd. Finansdepartementet har kalt slik involvering "et særlig grovt brudd

på grunnleggende etiske normer fordi dette kan bidra til å legitimere Marokkos suverenitetskrav og dermed undergrave FNs fredsprosess". Likevel er norsk næringsliv tungt inne på mange fronter: både innen fiskeri, fosfat, shipping, og i oljebransjen.

– Næringslivet bidrar til å legitimere og finansiere okkupasjonen. Så lenge Marokko politisk og økonomisk tjener på dagens situasjon, uten å få særlig kritikk internasjonalt, vil vi aldri få gjennomslag for vårt legitime krav for selvstendighet, sier Haidar.

Hun sier at Vest-Saharas naturressurser var en av de viktigste grunnene til at Marokko rykket inn i Vest-Sahara i utgangspunktet.

Da FN forberedte Vest-Saharas selvstendighet i 1975, og besøkte området, uttalte de at et selvstendig Vest-Sahara ville bli en av verdens viktigste fosfateksportører. Noen omtalte området som "et nytt Kuwait".

Men Vest-Sahara skulle ikke bli selvstendig, slik FN sa saharawiene hadde krav på. I stedet ble landet okkupert. Noe av det første Marokko gjorde var å ta kontroll over fosfatforekomstene.

Elektriske sjokk

Haidar er av de som har fått kjenne undertrykkelsen sterkt på kroppen. Hun engasjerte seg tidlig i kampen for et selvstendig Vest-Sahara og ble derfor fengslet allerede da hun var 20 år, i 1987. Hun var en av de «forsvunnede», verken slektninger eller venner visste hvor hun befant seg.

I løpet av de fire årene hun satt bak murene i et hemmelig fengsel i Marokko, var det vanlig at hun satt med bind for øynene, i et lite rom, stuet sammen med mange andre fanger. På

Her ligger båten *African Wildcat* utenfor Yaras anlegg på Herøya ved Porsgrunn, august 2008. Båten losses av fosfat fra okkuperte Vest-Sahara. Det norske selskapet hadde betalt den marokkanske stat 40 millioner kroner for lasten.

varme dager skjedde det ofte at hun og andre fanger ble lagt ut i solen dekket av tepper.

Elektriske sjokk, kjemiske stoffer som ble helt på huden, og utsulting var andre elementer av den utstrakte torturen som ble en del av hverdagen. I 1991 slapp hun ut. Siden har hun kjempet for å vite hva som har skjedd med de hundrevis av saharawiene som fortsatt er forsvunnet.

I november 2008 mottok Aminatou Haidar en av de viktigste amerikanske menneskerettighetsprisene, Robert F. Kennedy Human Rights Award, på Capitol Hill i Washington.

Et av de største problemene for Haidar og resten av saharawiene, er at Marokko gjennom sin næringsvirksomhet fester et stadig sterkere grep om Vest-Sahara. Og FNs Sikkerhetsråd vil antakelig aldri kunne vedta sanksjoner som gjør det ulovlig å drive slikt næringsliv. Man klarte det da Sør-Afrika okkuperte Namibia. Men i tilfellet Vest-Sahara er USA og Frankrike sterke støttespillere for Marokko. Dermed vil de andre landene ikke kunne presse igjennom sanksjoner.

I mellomtiden kan næringslivet holde på uforstyrret.

Profitørene

I august 2008 fant et av de mest kontroversielle eksemplene på norsk deltagelse sted. Da kjøpte det norske gjødselselskapet Yara 16.800 tonn fosfat fra okkuperte Vest-Sahara.

Selv om Yara er 42 prosent eid av den norske stat, har Yara ennå ikke beklaget importen overfor Haidar eller de andre saharawiene. De har heller ikke konferert med de saharawiske myndighetene i eksil. Og den norske regjeringen har unnlatt å protestere.

Derimot har Yara betalt et marokkansk statlig fosfatselskap nesten 40 millioner kroner for skipslasten. Det er nesten 20 ganger så mye som Norge gir i

bistand til de saharawiske flykningene hvert år.

Også i shippingbransjen deltar norsk næringsliv. Stadig vekk taes norske rederier på fersken i å frakte fosfat fra de okkuperte områdene. Mens en av de norske ungdomsgruppene var på besøk i Vest-Sahara, var et Bergens-eid rederi med på å transportere fosfat til New Zealand.

– Gearbulks deltakelse er med på å legitimere den marokkanske okkupasjonen og alle overgrepene vi blir utsatt for. Disse mineralene skulle Vest-Saharas folk bygge sin framtid på, sa Haidar til representanter fra solidaritetsorganisasjonen SAIH.

Gearbulk kan ha transportert fosfat ut av Vest-Sahara til en verdi på én milliard kroner. På ett enkelt skip kan de få plass til fosfat til nesten 90 millioner kroner.

Syssetter bosetterne

Gjennom denne handelen, blir det mulig for Marokko å flytte sin egen sivile befolkning inn på de okkuperte landområdene. Dette er i strid med Genèvekonvensjonene. Bosetterne er ofte fattige marokkanere fra byer som Agadir, Casablanca eller Marrakech, og er lokket med subsidier og lave skatter.

Og i Vest-Sahara finner de jobber. Hos norske selskaper. Flere hundre marokkanske bosettere vil etter hvert være livnært av fiskeribedriften Sjøvik fra Midsund på Møre. Sjøvik har startet et fiskeanlegg i byen Dakhla, sør i Vest-Sahara. Hvis man antar at hver ansatte har en familie på 4 personer, kan det ene norske selskapet etter hvert sørge for bosetting av over 1000 mennesker på okkupert land.

Sjøvikgruppen har betalt marokkanske fiskerimyndigheter avgift for å fiske i det okkuperte området, og har satt to båter i drift. Vest-Saharas eksilregjering protesterer, men for døve ører. Selskapet fortsetter sine investeringer, og heller ikke her har norske myndigheter protestert.

Delegasjoner fra både Unge Venstre og Sosialistisk Ungdom forsøkte å besøke Sjøviks anlegg i Dakhla, men begge ble forklart av selskapet at det ikke kunne la seg gjøre.

”

Som et internasjonalt selskap er det ikke naturlig å konsultere norske myndigheter i spørsmål som dreier seg om forhold utenfor Norge. Selv om handel med den marokkanske okkupasjonsmakten i Vest-Sahara ikke er å anbefale, er det heller ikke forbudt.”

Styreleder i rederiet Gearbulk, Kristian Jebsen, til TV2, 03.10. 2007.

”

Det er andre som kjøper og selger fosfatet. Vi bare frakter det”.

Styreleder i Gearbulk, Kristian Jebsen til NRK, 07.11. 2007

”

Vi har kun tatt inn en testlast.”

Informasjonsdirektør i Yara, Bente Slaatten, til TV2, 29. 08. 2008, etter at selskapet hadde betalt Marokko 40 millioner kroner for en forsendelse fosfat fra Vest-Sahara.

”

Når det gjelder Vest-Sahara har dette området alltid vært marokkansk. Den stammen som jobber for nasjonal frigjøring fra Marokko, kan sammenlignes med at norske samer gjør krav på det samme i Finnmark i forhold til Norge.”

Daglig leder av Sjøvikgruppen, Odd Kjell Sjøvik til fiskeribladet Fiskeren 03. 01. 2006

Påtvunge nabolandet sin kultur

Saharawiane under marokkansk okkupasjon er utsett for eit massivt marokkaniseringspress gjennom media, arbeid og skule.

Presset ovanfor saharawiane startar allereie når ungane byrjar på skulen. Der vert dei påtvunge det marokkanske språket, og den marokkanske versjonen av landet si historie.

Undervisninga kan vise seg å verte katastrofal for saharawiane sin kultur. Lærarane er som oftast marokkanarar, og pensumet og undervisninga er utarbeida av det marokkanske utdanningsdepartementet i Rabat. Skulepensumet er derfor fullt av historieforskingar, og ungane vert opplært til å tru at Vest-Sahara alltid har vore ein del av Marokko. Dei saharawiske ungane vert fortalde at den historia dei lærer heime er feil.

Lærarane som er saharawiar vert tvunge til å gje same forteljing. Og politiet og skuleadministrasjonen får snøgt vite om det viss dei seier gale ting i klasserommet. Viss lærarane gjer noko som styresmaktene ikkje vil dei skal gjera, vert dei straffa. Einskilde lærarar som har vorte oppfatta som ulydige, har vorte omplasserte til Nord-Marokko, fleire hundre kilometer unna – der dei ikkje kan gjere skade.

Saharawiane snakkar ei dialekt av arabisk som heiter hassanya. Dialekta er svært ulik den som marokkanarane snakkar, og minner meir om språket ein snakkar på den arabiske halvøya. Berre Vest-Sahara og Mauritania snakkar denne hassanyadialekta, som marokkanarar flest har vanskeleg for å forstå.

Men på skulen vert det berre undervist på den marokkanske dialekta av arabisk. Dette gjer det vanskeleg for elevane å tileigna seg den kunnska-

pen dei skal. På universiteta er undervisningsspråket fransk, eit språk dei saharawiske elevane ikkje har lært tidlegare.

Svært mange saharawiske born og ungdom frå forskjellige stader i Vest-Sahara fortel om mobbing og diskriminering på skulen. Mange seier foreldra deira vert hengt ut som dumme analfabetar framfor dei andre elevane. Fleire vel å slå om til marokkansk dialekt, berre for å sleppe diskrimineringa.

Kvar morgon byrjar skuledagen med at elevane syng den marokkanske nasjonalsongen. Difor seier mange av de saharawiske borna at dei gjerne kjem femten minutt for seint til skulen.

Politi på skulen

Alle marokkanske nasjonaldagar vert feira med pomp og prakt på skulane, frå klokka sju om morgonen til sju om kvelden. Og saharawiane har møteplikt. Viss dei ikkje dukkar opp, risikerer dei å verta forfølgde, banka opp, bortførte eller pågripne. Det hender òg at elevane vert ikledde marokkanske drakter på desse nasjonaldagane, for så å verta filma og tekne bilete av. Dette materialet vert seinare nytta som propaganda av det marokkanske politiet.

Det er ofte politi både i klasseromma og utanfor skulen. At politiet er til stades gjer det vanskeleg for borna å konsentrera seg om skulearbeidet. Politiet har teke saharawiske elevar til sides og sagt: «*Du er marokkanar, sei det til meg!*» Og dei har ikkje gitt seg før borna har sagt det. Borna er redde, og mange i byane El Aaiún og Smara seier at skulen har vorte som ein politistasjon. Det er likevel nokre elevar som viser motstand, men dei vert ofte tekne til politistasjonen etter skulen og må sitja der til dei vert henta. Foreldra

får ikkje veta noko og vert redde for kva som kan ha hendt dei.

Slutten for nomadane

Saharawiane er opphavleg eit nomadisk folk, som i fleire hundre år har hatt Vest-Sahara som kjerneområde. Men nomadelivet syng no på siste verset. Det første store slaget for den nomadiske levemåten kom allereie på starten av 70-tallet, den gongen området var spansk. Det var tørke over heile Sahel-området, og mange nomadefolk såg seg nøydde til å verte stadbundne. Samstundes hadde spanjolane byrja å bygge opp skular og infrastruktur, og dei tilbydde arbeidsplassar i fosfatindustrien.

Likevel vart nomadelivet framleis viktig for saharawiane. Heilt fram til 1975. Kort tid etter at marokkanske og mauritanske styrker rykte inn i landet 6. november 1975, vart det satt eit endeleg punktum for nomadelivet som dei hadde levd i fleire hundre år. I løpet av krigsåra som følgde på 70- og 80-talet vart store delar av Vest-Sahara minelagde, særleg oasar. Den 2200 kilometer lange muren som Marokko reiste på 80-tallet tvers igjennom Vest-Sahara har også gjort at det er umogleg å reise frå kysten og inn i dei austre delane av landet. Langs muren ligg eit av dei største minefeltene i verda.

Presset i dag frå marokkansk kultur er overveldande. Gater og avenyar er oppkalla etter marokkanske kongar og store nasjonale merkedagar. Marokkanske flagg heng overalt, og fleire stader har styresmaktene hengt opp digre plakatar av Kong Mohammed VI.

Når saharawiane vil ha pause frå det heile, set dei seg gjerne i bilen, og køyrer ut i ørkenen. Dei finn dei ein idyllisk stad under eit tre. Dei brettar ut pleddet, fyrer opp tekanna, og skravlar, på språket sitt, hassanya.

Denne geografiboka er i bruk ved ein vidaregåande skule i El Aaiun i 2008, og viser Vest-Sahara som ein naturleg del av okkupasjonsmakta. Legg merke til at også grensa mot Algerie er viska ut. Marokko gjer urettmessig krav på område som høyrer til både Algerie og Spania.

Saharawi i Vest-Sahara er ei undertrykt folkegruppe, eit gammalt nomadefolk. Muslimar, men med ulike tradisjonar innanfor trua. Dei har ein stolt kultur og eigen folkedrakt. Dei drikk mykje te, mens kamel og innvolane til geit vert sett på som ei delikatesse. Dei et brød som minner om pita-brød. Dei sit på puter på golvet og har låge bord. Golva deira er som oftast dekte av teppe. Damene dekorerer hendene og beina sine med hennatatoveringar. Jentene knytter perler i håret. Om kvelden samlar dei seg rundt radioen for å høyra på nyhende frå frigjeringsrørsla Polisario, eller køyrer ut i ørkenen for å lage te. Når dei er tilbake i byen, og kjem seg på skulen eller jobb, vert dei påtvunge marokkansk kultur.

Elwali Alkadimi er nesten helt lam fra nakken og ned etter politivold ved universitetet i Marrakech. Her sammen med moren. Foto: Torunn Berg, Norsk Studentunion.

Forskjellsbehandlet

– Bare et par timer etter at vi møtte Elwali fikk vi en telefon om at to studenter ved universitetet i Casablanca var blitt pågrepet og befant seg på en av byens politistasjoner, sier Torunn Berg i Norsk Studentunion.

Berg og hennes medreisende, Hanne Bentsen i SAIH, reiste i sommer rundt til læresteder i Marokko for å snakke med saharawiske studenter. I tillegg til Elwali, møtte de et tjuetalls studenter ved et par andre byer. Blant annet fikk de deltatt i en rettsprosess mot en student i Marrakech.

Da Berg og Bentsen fikk høre om den nylige pågripelsen, satte de seg på første tog til Casablanca, for å troppe opp på politistasjonen og kreve en forklaring på hva som hadde skjedd.

– Innen vi nådde fram til politistasjonen hadde studentene heldigvis sluppet fri. Vi møtte da en av dem, som fortalte at pågripelsen skjedde da hans kompis hadde dratt for å hente stipendet sitt uten gyldig legitimasjon. Han hadde fått utstedt midlertidig godkjent legitimasjon fra universitetet, i likhet med en marokkansk student som kom sammen med ham. Den marokkanske studenten fikk pengene og kunne gå, mens saharawistudenten ble fratatt alle eiendeler og stengt inne på et rom til politiet kom for å pågripe ham. Dette illustrerer diskrimineringen som saharawiske studenter opplever hver eneste dag. Det er kun ett av tusener av tilfeller vi hørte under oppholdet, sier Bentsen i SAIH.

Den andre studenten ble satt i arresten fordi han hadde protestert på pågripelsen.

– Mens vi i vår studenthverdag bekymrer oss for om stipendet holder ut måneden, og om vi gjør det bra på eksamen, bekymrer saharawistudentene seg for om de blir overvåket, om de har et sted å bo, og om de overhode får avlagt eksamen. De lever under svært hardt press, og mangler den ytringsfriheten som vi tar for gitt. De har sterke trusler hengende over seg om de demonstrerer, men de velger heller det fremfor å tie, sier Berg i Norsk Studentunion.

Brakk nakken under politivold: Saharawiske studenter undertrykkes

Den 23 år gamle saharawiske sosiologstudenten Elwali Alkadimi er lam for livet. I mai kastet politiet ham ut av fjerde etasje av en bygning på universitetet i Marrakech.

Elwali sitter halvveis oppreist i en rullestol foran en klinikk i Casablanca. Han sliter med å puste, og med å snakke. Han kan så vidt bevege på den ene skulderen og høyre arm. Resten av kroppen er lam.

– I dagene før universitetscampus ble angrepet 14. mai mottok jeg mange trusseltelefoner, med klar beskjed om at hvis jeg deltok i demonstrasjoner med de andre saharawiene ville jeg bli drept, sier Elwali.

Da politiet angrep campus i Marrakech, hvor Elwali og mange andre saharawiske studenter bodde, gjorde de alvor av truslene.

– Jeg og kanskje 60 andre studenter ble jaget oppover i en bygning på campus, inntil vi endte opp øverst, i fjerde etasje, sier han.

Elwali og de andre forsøkte å rømme, og han sier at han ikke gjorde noe for å provosere. Det endte likevel svært dramatisk. En politimann dyttet ham ut for kanten av en balkong, mens han ropte skjellsord om saharawier. Elwali landet på bakken foran øynene på en stor gruppe medstudenter.

Der lå han ute av stand til å bevege seg. Elwali hadde brukket nakken.

– De tilkalte ambulans med én gang, men det tok likevel tre timer før ambulansen dukket opp, og innen den tid hadde politiet rukket å trakassere de andre saharawiske studentene. Studenteilighetene hadde blitt ramponert, og flere titalls saharawier ble tatt med

til politistasjonen, der de ble banket opp, sier Elwali.

Etter at han kom på sykehuset tok det ytterligere to timer før han fikk behandling. Elwalis venner forteller at legene ved sykehuset i Marrakech var svært tilbakeholdne, men at de etter sterkt press startet behandlingen. Vennene hans etterlyste en medisinsk rapport fra sykehuset, men den har det fortsatt vært umulig for Elwali eller familien å oppdrive. I dag har de et slags notat fra sykehuset, men den sier ingenting om skadene han ble påført.

Tøft studentliv

Det finnes ingen universiteter i okkuperte Vest-Sahara. Hvis en saharawi vil ta høyere utdanning, er det ingen andre muligheter enn å søke seg nordover, til lærestedene i Marokko.

Hvis en saharawi først har kommet inn på et universitet, er studiemulighetene begrenset. Saharawiske studenter over hele Marokko forteller at de er utsatt for diskriminering. Mange slipper ikke inn på studiene de søker på, men ser sine jevngamle marokkanske klassekamerater gli foran seg i køen. Mange av de saharawiske studentene sier at flere studier nærmest er lukket for dem. De virker tydelig frustrerte over at skoleadministrasjon og myndighetene diskriminerer. Mange har også problemer med å følge med i undervisningen, siden grunnutdanningen de fikk i de okkuperte områdene holder et lavere nivå enn det som tilbys i selve Marokko.

Heller ikke forholdet til marokkanske medstudenter er alltid like godt, og flere saharawiske studenter sier de knapt har marokkanske venner overhead. Ved et par anledninger har det endt i voldelige sammenstøt. Også boligsituasjonen virker å være hardere for saharawier.

Da Øst-Timor fram til for noen få år siden var okkupert av Indonesia, var

det de frustrerte timoresiske studentene som var drivkraften i frigjøringskampen. Studentene demonstrerte på mange steder over hele Indonesia, og bidro sterkt til det folkelige opprøret mot diktaturet – et opprør som til slutt ga dem friheten. De saharawiske studentene håper de kan bidra til det samme.

Med jevne mellomrom demonstrerer grupper av saharawiske studenter ved læresteder over hele Marokko. Både for sine rettigheter som studenter, og for sitt folks rett til selvbestemmelse. Og hver gang slås de hardt ned på av politiet. Siste alvorlige runde med politivold skjedde i mai 2008. Det var da at Elwalis liv ble snudd på hodet.

Fotball

Nå går Elwali til behandling på en klinikk i Casablanca. Han gjennomgår daglige øvelser for å trene seg opp. En nakke-krage er stramt festet oppunder haken hans. Kragen skjuler store arr fra operasjonene. For å støtte opp den brukne nakken, har han fått operert inn en del av hoftebeinet i nakken. Metallskiner støtter opp ryggraden hans, fra skuldrene og ned til korsryggen.

– Jeg trener hver dag nå, men det går knapt framover, sa han da Norsk Studentunion og SAIH møtte ham på en terrasse utenfor klinikken et par måneder etter han ble skadet.

Han hadde da fått førligheten tilbake i venstre skulder og albue, og kan også så vidt bevege skulderen. Men utover det er det vanskelig å si hvor mye bedre han kan bli. Fram til nylig var han en lovende fotballspiller.

Siden har politiet presset Elwalis familie. De vil han skal stoppe å snakke om overgrepet mot ham. Men Elwali, hans mor og venner er fast bestemte på å snakke om saharawienes og Elwalis skjebne.

Soukaina
Jadahlo (52)
bur i eit land
som Freedom
House rangerer
på same demo-
kratiske nivå
som Zimbabwe.

Alle trudde Soukaina var død

Då Soukaina slapp ut av fengsel etter ti år, trudde familien hennar at ho var død for lenge sidan.

Soukaina Jadahlo fekk aldri oppleve barndommen til de fire ungane sine. Ei sein natt i januar 1981, då ho og familien låg og sov, storma politiet heimen deira. Politiet reiv henne med seg, og tok henne til ein politistasjon.

Dagane etter prøvde ektemannen fortvila å oppsøke henne og komme med mat og teppe på stasjonen, men politiet gav han ikkje noko som helst informasjon. Den yngste ungen deira var berre fem månader gammal då Soukaina utan forvarsel vart arrestert. Ungen døydde kort tid etter fordi ingen kunne amme han og familien fekk ikkje eingang kontakt med Soukaina for å fortelje det.

Ho vart overført frå det eine hemmelege fengslet i Marokko til det andre. Men ho var ikkje aleine. 300 saharawiar vart arrestert samtidig med henne.

Der var kvinner, menn, vaksne, tenåringer og gravide. Ho delte trange celler med fleire andre kvinner. Den yngste av fangane var berre 12 år. Ho seier forholda i fengselet var ubeskrivelege.

- Kvar gang eg vart overført til eit nytt fengsel, starta nye rundar med tortur, seier Soukaina.

Ho seier at politiet ville vite om ho var med i frigjeringsrørsla Polisario. Soukaina fortel om dei elektriske sjokka, om det iskalde vatnet. I lange periodar vart ho bakbunde eller hengt opp i taket. Fleire blei voldtatt. 43 av medfangane hennar døydde i fengselet.

Det gjekk år etter år. Ho fekk aldri nyheiter fra familien, og fekk aldri fortalt omverda at ho levde. Til slutt gav mannen opp å kjempe.

Først etter ti år slapp ho ut. Då ho møtte familien sin heime i El Aaiún, hadde ektemannen gifta seg på nytt. Ungane hennar kjente henne ikkje igjen. Alle trudde ho var død.

Det er ei sjeldan tøff dame vi møter

som har gjennomgått mykje vondt. Soukaina seier ho ikkje gir opp. Det som fekk henne til å overleve tida i fengslet var draumen om at landet hennar var fritt:

– Min favorittfantasi i fengselet var at eg kjører bil gjennom eit fritt Vest-Sahara. Vi blir ikkje stoppa for det finst ingen militærkontrollar lengre. I baksetet på bilen sitt dei fire ungane mine og ler. Det er framleis draumen min, seier ho.

Ulovleg aktivisme

I Vest-Sahara er det forbode å demonstrere for eit fritt Vest-Sahara. Alle aktivistane vi møter jobbar i det skjulte og er organiserte i ulike uoffisielle nettverk. Dei kallar seg menneskerettigheitsaktivistar, og arbeider med å demonstrere og rapportere om overgrep. Eitt av dei viktigaste temaene, er å få vite kva som har skjedd med dei over 500 saharawiane som aldri vart slept ut av fengsel, men som forsvann under fangenskap.

Når det er demonstrasjonar mobiliserer saharawiane breitt. På deira eigne

filmopptak får vi sjå fleire hundre menneske springe rundt i gatene ikledd saharawiske tradisjonelle drakter og som syng saharawiske songar av full hals. Dei viftar med Vest-Sahara sitt flagg og prøver å henge det opp på dei høgaste hustaka og over gjerder og lyktestolpar. Deira motstandskamp består i fredelege verkemiddel, men vert møtt med politivald og tilfeldige arrestasjonar.

FNs Høgkommissær for Menneskerettigheter sendte i 2006 ein delegasjon til Vest-Sahara for å skrive ein rapport om menneskerettighetssituasjonen i området. Dei konkluderte med at det vert gjort mange grove overgrep i Vest-Sahara, og at alt skuldast i at saharawiane til sjuande og sist aldri har fått utøvd sin legitime rett til sjølvråde. Etter press fra Marokko og Frankrike vart FN-rapporten aldri publisert, men han vart likevel lekka.

Marokko har signert FN sin konvensjon for menneskerettigheter, men skil tydelig mellom den marokkanske og den saharawiske delen av folket.

I løpet av reisa vår fekk vi sjå gode døme på koss saharawiane vart nekta grunnleggjande rettigheter.

Mange av dei nøler med å ta kontakt med utlendingar på gata, for dei er redde for sanksjonar frå styresmakterne. Dei klarer likevel å samarbeide med internasjonale organisasjonar som Amnesty, Human Rights Watch, Frontline og Freedom House. Det er avgjerande for saka å få internasjonale aktørar til å utøve press mot marokkanske styresmøter for å innføre organisasjons- og yringsfridom.

'Worst of the worst'

I undersøkinga "Freedom in the World 2008" rapporterer Freedom House at lokale valg i Vest-Sahara er strengt kontrollert av Marokko og fjernt ifrå demokratiske og frie. Politikarar som er for saharawisk sjølvstende vert ekskludert frå både lokalpolitikken og frå det marokkanske parlamentet. Pressefridom er grunnlovsfesta i Marokko, men media er ikkje fri i praksis. Saharawiske, marokkanske og utanlandske journalistar som motseier den marok-

kanske regjeringa sin posisjon i spørsmålet om Vest-Sahara vert forfølgde eller nekta å arbeide.

Internett er stort sett utilgjengeleg for den fattigaste delen av folket og organisasjonsfridom er ikkje-eksisterande i Vest-Sahara. I Freedom House-rapporten som rangerer nivået av fridom i alle land i verda, kjem Vest-Sahara dårlegare ut enn Afghanistan, Irak og dei palestinske sjølvstyrte områda.

Det okkuperte Vest-Sahara ligg faktisk på same fridomsnivå som Zimbabwe. Vest-Sahara kjem så ille ut i den globale samanlikninga at i klassen av verstingar blir dei 'the worst of the worst'.

Til

Jonas Gahr Støre
Utenriksminister

Oslo, 6. november 2008

Åpent brev om Vest-Sahara:

På tide med et sterkere norsk engasjement!

Vi, undertegnede 14 organisasjoner, henvender oss med dette til Utenriksministeren for å ta opp et spørsmål av stor viktighet for oss. Vi mener det nå er på tide at Norge påtar seg en mer aktiv rolle som pådriver for en løsning på konflikten om Vest-Sahara. Et slikt initiativ må baseres på full respekt for internasjonal lov og saharawienes rettigheter.

Den marokkanske okkupasjonen av Vest-Sahara og saharawienes kamp mot okkupasjonen og for sine rettigheter er et tema som opptar stadig flere i Norge i dag, spesielt ungdom og studenter. Dette er også et utenrikspolitisk spørsmål det er tilnærmet tverrpolitisk enighet om i Norge i dag. Alle ungdomspartiene, de største studentorganisasjonene, LO, en rekke fagforbund og ledende norske humanitære organisasjoner har engasjert seg i saken og oppfordret til økt norsk engasjement for saharawienes rettigheter og mot den marokkanske okkupasjonen av Vest-Sahara.

Ett av flere eksempler er da 45 norske organisasjoner i mai 2007 på under 24 timer mobiliserte for et felles brev til marokkanske myndigheter med krav om beskyttelse av de saharawiske studentene i Marokko.

Soria Moria-erklæringen fastslår at "Norge skal være en tydelig fredsnasjon. Regjeringen vil styrke Norges bidrag til å forebygge, dempe og løse konflikter" og at "sterk oppslutning om FN og folkeretten" skal fortsette å være

en av hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk. Regjeringsplattformen understreker også at å "[v]idereutvikle FN og folkeretten som forpliktende avtaleverk for alle nasjoner" skal være en hovedprioritering. Styrende organer i alle de tre regjeringspartiene har de siste to årene vedtatt klare uttalelser om Vest-Sahara. Vi ser imidlertid få praktiske og politiske resultater av dette fra regjeringens side og mener derfor det nå er på tide med en mer offensiv holdning.

Vi legger også merke til at det er en klart økende interesse for Vest-Sahara i norsk presse og at det fra humanitære organisasjoner, opposisjonen på Stortinget og pressen selv oppfordres til en mer proaktiv politikk og større synlighet fra regjeringens side i dette spørsmålet.

Norske regjeringer har uttrykt prinsipiell støtte til saharawienes rett til å bestemme over sin egen fremtid. Men denne støtten må følges opp i praksis. Vi mener det er viktig å gå aktivt inn for å få Vest-Sahara høyere opp på den internasjonale politiske og humanitære dagsorden. Marokko må settes under langt sterkere press. Okkupanten haler bevisst ut tiden i håp om at flyktningssamfunnene skal gå i oppløsning og saharawiene og deres støttespillere skal gi opp. Økende utålmodighet i flyktningleirene, i de okkuperte områdene av Vest-Sahara og i Marokko tyder på en økende bevissthet og radikaliserings blant saharawiene.

Ledende menneskerettsforkjempere som Raftoprisvinner Sidi Mohammed Dad-dach og Aminatou Haidar advarer om at frustrasjonen, spesielt blant saharawisk ungdom, kan lede til større konfrontasjoner og ny krig. Organisasjonene bak dette brevet slutter seg til denne vurderingen. I løpet av 2008, har alle våre organisasjoner sendt representanter på besøk til Marokko og Vest-Sahara for å møte saharawiske ungdommer og studenter.

Vi kom alle hjem med det samme inntrykket. Menneskerettighetene brytes systematisk overfor saharawier, særlig overfor de som ytrer seg politisk for rett til selvbestemmelse, både i okkuperte Vest-Sahara, og ved lærestedene i Marokko. Alle de norske delegasjonene, og vårt saharawiske vertskap, var under sterk og synlig overvåking av politiet under oppholdet i Vest-Sahara.

Vi ser det som avgjørende at de frustrerte saharawiene som vi traff må gis internasjonal oppmerksomhet, anerkjennelse og støtte. Dessverre skjer det i dag det motsatte. Kynismen og apatien i det internasjonale samfunnet bare øker. Da Ban Ki-Moons forrige personlige utsending til Vest-Sahara, i slutten av april uttalte at uavhengighet for Vest-Sahara i dag var 'urealistisk', begrunnet han det med at det var et for lite press på okkupasjonsmakten Marokko. Vi er redde for at saharawisk ungdom selv vil tolke appellen om realisme, som en appell om at det er på tide å gå tilbake til krig, som

et siste forsøk på å få gjennomslag for sine legitime rettigheter.

Dette skjer samtidig med at situasjonen for saharawiene i eksil forverres. En undersøkelse som ble offentliggjort av Kirkens Nødhjelp i mai, viser at 19 prosent av barn under 5 år i flyktningleirene i Algerie, lider av feilernæring. Situasjonen er altså verre enn i Darfur, der 16 prosent av barna lider av det samme.

Internasjonale og norske næringslivsaktører som Sjøvikgruppen og Gearbulk er fremdeles aktive i okkupert Vest-Sahara. De bidrar dermed til å støtte okkupasjonsmakten, til tross for offisiell norsk politikk som fraråder dette. Norske myndigheter må finne måter å aktivt oppfordre dem til å trekke ut sine interesser og avstå fra handel med varer med opprinnelse i okkupert Vest-Sahara inntil konflikten er løst. Det er også svært skuffende å registrere at Regjeringen lot anledningen slippe fra seg til å stanse Yara Internationals import av fosfat fra Vest-Sahara i august.

Vi mener det er på tide at Norge slår seg sammen med andre land som Sverige og Sør-Afrika og viser en klarere støtte til saharawiernes kamp mot okkupasjon og undertrykkelse, og spesielt deres rett til selvbestemmelse og uavhengighet.

Vi krever at Norge

- klargjør overfor norsk, marokkansk og saharawisk offentlighet at Marokkos okkupasjon og anneksjon av Vest-Sahara er ulovlig og uakseptabel.
- utøver sin innflytelse mer proaktivt for å oppnå en løsning som fullt ut respekterer saharawiernes fundamentale rett til selvbestemmelse og mulighet for uavhengighet.
- gjenopptar forsøket med å sende en offisiell nordisk delegasjon til de okkuperte områdene for å samtale med ledende saharawiske menneskerettsaktivister. Norge bør også protestere kraftig mot at Marokko tre ganger tidligere har nektet de nor-

diske ambassadene å gjennomføre et slikt besøk.

- arbeider for at Marokko stopper overgrepene og respekterer menneskerettighetene i det okkuperte Vest-Sahara, særlig overfor barn, ungdommer og studenter.
- arbeider for at Marokko etterforsker overgrepene mot saharawiske studenter ved universitetet i Marrakech i april/mai i år, og rettsfølger de som står bak.
- arbeider for at saharawiske politiske fanger i marokkanske fengsler løslates og at sannheten om de over 520 "forsvunne" saharawiene kommer fram.
- følger den Afrikanske Union og formelt anerkjenner den Saharawiske Arabiske Demokratiske Republikk. Et første skritt i den retningen bør være å gi Polisario diplomatisk status i Norge.
- oppfordrer Marokko til å oppheve blokaden av Vest-Sahara og tillater parlamentarikere, journalister, menneskerettsaktivister og andre internasjonale observatører å bevege seg fritt i landet.
- arbeider for at FN-styrken MINURSO får utvidet mandat til også å gjelde overvåking og rapportering av brudd på menneskerettigheter.
- søker å arbeide for et internasjonalt forbud mot økonomisk samkvem med marokkanske og internasjonale næringslivsinteresser i okkupert område.
- arbeider for at bistanden til de saharawiske flyktningene økes betydelig og gjøres mer stabil og forutsigbar, både gjennom norsk bilateral bistand men også gjennom FN.
- yter økt økonomisk bistand over statsbudsjettet for å styrke humanitær og statsbyggende hjelp til saharawiene.
- bidrar til å sikre finansiering av tillitsbyggende tiltak for å legge til rette for fremtidig repatriering av flyktningene.

Med vennlig hilsen,
 Martin Henriksen, leder Arbeidernes ungdomsfylking, Jim Hansen, leder Counteract TV, Ove Vanebo, formann Fremskrittspartiets ungdom, Henrik Fjeldsbø, leder Industri og Energis ungdomsutvalg, Kjell Ingolf Røpstad, leder Kristelig Folkepartis ungdom, Jens Kihl, leder Norsk Målungdom, Ingvild S. Reymert, leder Norsk Studentunion, Mari Eifring, leder Rød ungdom, Christina Ramsøy, leder Senterungdommen, Malin Steiro Tronsmoen, leder Sosialistisk ungdom, Sigrun Espe, fungerende leder i Studentenes og akademikerne internasjonale hjelpefond (SAIH), Ronny Hansen, leder Støttekomiteen for Vest-Sahara, Henrik Aasheim, leder Unge Høyre, Anne Solsvik, leder Unge Venstre.

Kopi sendt til:

Stortingets Utenrikskomité
 De norske ambassadene i Marokko og Algerie
 Norges FN-delegasjon i New York

Heime igjen

No er det nokre månader sidan turen vår til Vest-Sahara. Det er lett å sitja heime i dag og le av dei kjenslene og opplevingane me hadde der nede. Panikken som slo oss i det me sat på hotellrommet og snakka og lyset gjekk. Den overbevisande kjensla av at no kjem politiet til å storma rommet kvar augneblink. Den sitrande kjensla av å verta forfølgd av snikande politibilar. Alle folka me møtte, politibilane utanfor huset me vitja, den lette redsla for kva som kunne skje neste augneblink, den latterlege ransakinga av tinga våre på flyplassen og ikkje minst konfiskeringa av Jens sin vegvisar til Marokko, med avsnitt frå Vest-Sahara. Alt verkar no som ein rar

draum. Kor som er det viktig å framheva at det gjekk bra. Det gjekk ikkje lenger enn til eggkasting, stygge blikk og ransaking på flyplassen. Likevel var det underleg å vera i eit okkupert land, i huset til viktige menneskerettsforkjemparar. Alle som sat rundt oss, var med på noko viktig, og dei hadde lidd for det. Dei fleste hadde vore torturert, andre hadde òg vore kidnappa og fengsla. Alle hadde ei historie å fortelja, ei historie som endå ikkje er slutt.

Men dei misser ikkje motet. Dei kjempar vidare for å nå målet sitt: sjølvstende, fri-dom frå okkupanten Marokko, og for å gjera det mogleg for slektningane deira i eksil å koma heim.

*Birgitta Lím Erslund,
Norsk Målungdom*